

A települések nevét csak románul lehetett leírni, akárcsak a Ceaușescu-diktatúra utolsó éveiben

Koronkai gazdaggyűlés 1938-ban

FOTÓ: BODAL. GERGELY

Nagy tömeg gyűlt össze a koronkai gróf Toldalaghi József kastélya környékén 1938-ban, hogy bizonyoságot tegyenek a magyar falu élni akarásáról. Az 1844-ben Teleki Domokos által alapított Erdélyi Gazdasági Egyesület (EGE) tartott gazdaggyűlést a faluban, amelyen részt vett dr. Szász Pál egyesületi elnök is, akit később a Márton Áron-perben 8 év fegyházra ítélték és az Ocnele Mari börtönben hunyt el.

Ma így néz ki az 1938-as gazdaggyűlés színhelye

Tudósít az Erdélyi Gazda

Ezt a célt szolgálták a gazdaggyűlési találkozók. Az 1869-ben alapított mezőgazdasági folyóirat, az Erdélyi Gazda számolt be a koronkai találkozóról. Felsorolta azokat a gazdálkodó vagyonos embereket – köztük számos gróf, báró is volt – akik amellet, hogy jó gazdaságokat működtettek, sokat tettek annak érdekében, hogy a falvak népe elsajátítsa az akkor korszerűnek számító technológiákat, megismerkedjen a külföldről hozott, vagy az anyországból gyártott gépekkel, s azokhoz hozzájuthasson, ezáltal pedig versenyképes legyen a többi romániai termelővel. Ott

volt Szász Pál mellett gróf Teleki Domokos és gróf Teleki Mihály Gerniesegről, Felszeghy András Cipäuből, Csontos Miklós Tăureniből, Teleki Károly Dumbrăveni-ből és számos jeles mezőgazdász Târgu Mureșből (az akkori szabályok szerint a települések nevét nem volt szabad magyarul leírni, akárcsak később a Ceaușescu-diktatúra utolsó éveiben).

„Addig kopogtatnak, dörömbölnek, amíg egyszer mégiscsak célt érnek és a magyar gazdatársadalom megkapja azt, ami őt szám szerinti, erkölcsi és anyagi helyzete révén teljes joggal megilleti.”

Reggel 9 órakor megkezdődött a fajverseny, amelynek a szabálya az volt, hogy az nyer, aki 5 perc alatt a legtöbb tejet feji. Nos, 1938 júniusában, ezen a versenyen Duka János vitte el az első díjat, aki 4 és fél perc alatt 9 liter tejet fejt Bozsán Lajos 5 éves tenetől. A második Szabó Károly lett, aki 5 perc alatt csak 5 és fél liter tejet tudott fejni. Ezután következtek az állatkiállítások. S miután megtörtént a mustra, a nagy tömeg a templomba vonult. Mert akkor ez volt a dolgok rendje. Az istentisztelet után folytatódott a gazdanap a közsöntőkkel. A legnagyobb sikere a nagyenyedi dr. Szász Pálnak volt, akit a lányok virágcsokorral, a fiúcskák búzakalászközzel a kezükben köszöntöttek.

A Toldalaghi-kertben

A gazdanap a Toldalaghi kertben folytatódott. Itt minden Maros megyei gazdakör képviseltette magát. A beszédek, felszólalások, tudományos előadások mellett gyakorlati bemutatókra is sor került. Elkészítettek és működés közben bemutattak egy mintakiszgazda-trágyatelepet, amelynek tervét Patrovits Kálmán készítette, működését Seyfried Ferenc magyarázta el a résztvevőknek. A hozzászólások során a paniti (hocsánat: páneti) gazdakör elnöke, Barthos Gábor elmondta – Megnyugtató érzés tölt el bennünket, mert van, aki vezessen és volt, aki a hónunk alá nyúljon. Ezekkel a szavakkal a gazdamozgalmat elnökére, Szász Pálra utalt. Aki a maga rendjén ezt mondta – „Mureș megye (nyilván elő beszédben Maros megyét mondott – a szerk megj) egyik vidékének nagy gazdatalálkozója, amelyen a gazdakörök képviselői az összességet jelentik, meg kell mondanom, hogy az illetékes tényezők felszólítására írásba foglaltam és memorandumban terjesztettem elő valamennyi jogos követeléseinket és sérelmeinket.” A folytatásban elmondta – addig kopogtatnak, dörömbölnek, amíg egyszer mégiscsak célt érnek és a magyar gazdatársadalom megkapja azt, ami őt szám szerinti, erkölcsi és anyagi helyzete révén teljes joggal megilleti. A résztvevő elmondta, hogy a tavábbiakban vásárral egybekötött kiállításokat rendeznek Erdély-szerte. Az Erdélyi Gazda cikkírója úgy értékelte, hogy „A coruncai gazdanap jelentőségében és méreteiben a magyar gazdatársadalom egyik emlékezetes és életbevágóan fontos megnyilatkozása marad.”

Új gazdakörök a megyében

Ha valaki azt gondolná, hogy a népes jelenlét csak amolyan ünnepi szóvirág volt a lap részéről, ki kell jelentenünk, hogy téved. A két világháború közötti időszakban a magyar falvakban számos gazdakör működött, s általában új alakultak. Gyakorlatilag alig volt magyarlakta falu, ahova ne jutott volna el Szász Pálék mozgósítása, ahol ne alakultak volna meg a gazdakörök. Erre vonatkozóan idézzük az Erdélyi Gazda 1938. július 1-jei számának egyik rövid tudósítását. „Az 1938. évi egyesületi közgyűlés óta az alábbi EGE gazdakörök szabad működésére vonatkozó végzést: ... Mureș megye: Adrianu Mic (Kisadorján), Trg. Mureș, Pănet (Mezőpanit), Vadu (Vadad), Coronca, Jedu (Jedd), Stejaris (Cserefalva), Beica de Jos (Alsóbölkény), Dumbrăvioara (Sáromberke), Fânațe (Szenáság), Iernuteni (Radnótfája), Voivodeni (Vajdaszentivány), Pasareni (Backamadaras), Madaras (Mezőmadaras), Maiad (Nyomát), Band, Cinta (Fintaháza), Sanvasi (Nyárádszentlászló), Sântioana (Csittszentivány), Alunisi (Magyar), Gălățeni (Szentgerice), Suveica (Szövérd), Sângerge de Mureș (Maros szentgyörgy), Gălești (Nyárádgálfalva), Jobogeni (Jobbágyfalva, ma románul Valea), Ciuesd (Székelykövesd), Mitrești (Csíkfalva), Cris tești (Maroskeresztúr), Tea vóca (Tekeújfalu), Sincai (Sámsond), Păcureni (Póka keresztúr), Tonciu (Tancs), Peris (Körtvélyfája), Filpișul Mic (Kisfülpös), Budiul Mic (Hagymásbodon), Săbed (Szabéd), Gornești (Gernye szeg), Luca (Lukafalva), Troița (Szentháromság), Abud (Abod).”

BAKÓ ZOLTÁN

Az 1938-as év nem volt könnyű az erdélyi magyarság számára. A román nacionalizmus egyre nagyobb teret nyert a háború közlekedésével. 1937-ben a liberálisok és parasztpártiak mellett a Codreanu által vezetett legionáriusok 15 százalékot szereztek meg a szavazatokból, még abban az évben elterített láb alól a légió vezetőjét, akinek a helyébe Horia Sima lépett. Ő segítette hatalomra később Antonescut. Ilyen történelmi körülmények között az erdélyi gazdaéletre nem sok jó vár. Ennek ellenére az EGE kitartóan építette a falusi közösséget.

Az Erdélyi Gazda tudósítása az eseményről